

ปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ในลักษณะพิศวาสอาชญากรรม (Romance Scam)¹

วันระพี เฟิงศรี²

จากการศึกษาปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีในลักษณะพิศวาสอาชญากรรม (Romance Scam) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สามารถบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำความผิดอาชญากรรมทางเทคโนโลยีในลักษณะพิศวาสอาชญากรรม (Romance Scam) ตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากปัจจุบันปัญหาการเกิดอาชญากรรมทางเทคโนโลยีนั้นสามารถกระทำได้หลายวิธีมากขึ้นและกฎหมายที่บังคับใช้นั้นยังไม่สามารถบัญญัติหรือตีความไปให้ครอบคลุมกับทุกๆการกระทำความผิดได้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้สำหรับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและลงโทษผู้กระทำความผิดพิศวาสอาชญากรรม (Romance Scam) โดยมีการหาข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งในปัจจุบันผู้ศึกษาเห็นว่ากฎหมายยังมีความคลุมเครือ ไม่ชัดเจนและไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างเหมาะสมกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

เมื่อได้ทำการศึกษาปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีในลักษณะพิศวาสอาชญากรรม (Romance Scam) พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ.2566 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 พบว่ายังมีปัญหาอยู่หลายประการ ดังนี้

1. การกำหนดนิยามของอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับพิศวาสอาชญากรรม

คำว่า “อาชญากรรมทางเทคโนโลยี”ตามพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ.2566 มาตรา 3 ซึ่งบัญญัติไว้มีความสำคัญว่าอาชญากรรมทางเทคโนโลยีนั้นคือการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง กรรโชกหรือรีดเอาทรัพย์สินโดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือ³ แต่ไม่ได้บัญญัติความหมายของคำว่าระบบคอมพิวเตอร์เอาไว้จึงต้องนำกฎหมายที่ใกล้เคียงกันมาปรับใช้ คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 เมื่อนำมาปรับใช้แล้วก็ยังไม่

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาค้นคว้า เรื่องปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีในลักษณะพิศวาสอาชญากรรม (Romance Scam) โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศิริ บัวสวรรค์ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ประเสริฐ ตันศิริ และรองศาสตราจารย์ ดร.กัลยา ตันศิริ.

²นักศึกษابริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนภูมิภาค) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

³พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ.2566, มาตรา 3.

ชัดเจนและไม่เพียงพต่อการบังคับใช้ให้ตรงตามเจตนารมณ์ของพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ.2566

คำว่าอาชญากรรมนั้นหมายความว่า การกระทำและการงดเว้นการกระทำซึ่งมีเจตนาในลักษณะเป็นความผิดเป็นอันตรายต่อสังคมและมีบทบัญญัติให้ต้องรับโทษไม่ว่าจะเป็นการกระทำผิดต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ อำนาจปกครองหรือทรัพย์สิน⁴

คำว่าเทคโนโลยีนั้นหมายความว่า การนำความรู้วิทยาศาสตร์ หลักความจริงมาประยุกต์เพื่อให้เกิดประโยชน์ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือเพิ่มให้การทำงานของมนุษย์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและหมายถึงสิ่งประดิษฐ์หรือนวัตกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นหรือพัฒนาขึ้นเพื่อแก้ปัญหา สนองความต้องการ หรือเพิ่มความสามารถในการทำงานของมนุษย์⁵

ดังนั้น คำว่าอาชญากรรมทางเทคโนโลยีจึงหมายความว่า การกระทำหรือการงดเว้นการกระทำซึ่งเจตนาในลักษณะเป็นความผิดเป็นอันตรายต่อสังคมและมีบทบัญญัติให้ต้องรับโทษไม่ว่าจะเป็นการกระทำผิดต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ อำนาจปกครองหรือทรัพย์สินโดยใช้สิ่งประดิษฐ์หรือนวัตกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นหรือพัฒนาขึ้นมาเพื่อความสะดวกและเพิ่มความสามารถในการกระทำความผิดอาญา

ส่วนความหมายทางกฎหมายของคำว่า “ระบบคอมพิวเตอร์” เมื่อไม่ได้มีคำอธิบายและไม่ได้มีบทบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ.2566 จึงต้องนำหลักเทียบกับบทกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่งมาปรับใช้โดยคำว่า “ระบบคอมพิวเตอร์” จะปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 มาตรา 3 ได้ให้ความหมายไว้ว่า “อุปกรณ์หรือชุดอุปกรณ์ของคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมการทำงานเข้าด้วยกันโดยได้มีการกำหนดคำสั่ง ชุดคำสั่งหรือสิ่งอื่นใด และแนวทางปฏิบัติงานให้อุปกรณ์หรือชุดอุปกรณ์ทำหน้าที่ประมวลผลข้อมูลโดยอัตโนมัติ” ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับความหมายโดยทั่วไปของระบบคอมพิวเตอร์ คือ อุปกรณ์หรือชุดอุปกรณ์ของคอมพิวเตอร์ (Hardware) ทำงานร่วมกับ ชุดคำสั่งคอมพิวเตอร์ (Software)⁶

ดังนั้น คำว่า “โดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือ” ตามมาตรา 3 ของพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ.2566 นั้นจึงหมายความว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์เพื่อฉ้อโกง ทุจริต หรือริบเอาทรัพย์สินบุคคลใดหรือโดยประการที่น่าจะทำให้บุคคลอื่นเสียหาย หรือกระทำความผิดฉ้อโกง ทุจริตหรือริบเอาทรัพย์สินโดยใช้อุปกรณ์หรือชุดอุปกรณ์ของ

⁴ประเทือง ธนียพล, *อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา*, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2552), หน้า 9.

⁵ชุดมณฑาน์ สมุทรจินดา, *เทคโนโลยีคืออะไร* [Online], Available URL.// <https://www.gotoknow.org/posts/31034>, 2006, (พฤษภาคม, 26).

⁶THAIALL.COM, *ระบบคอมพิวเตอร์ (Computer System)* [Online], Available URL.// <http://www.thaiall.com/os/os01.htm>, 2023, (มกราคม, 19).

คอมพิวเตอร์ (Hardware) ทำงานร่วมกับชุดคำสั่งของคอมพิวเตอร์ (Software) หรือโปรแกรม เท่านั้นเป็น การให้ความหมายของคำว่าอาชญากรรมทางเทคโนโลยีไว้แคบเกินไป ไม่ได้มีความหมายครอบคลุมและไม่สามารถตีความไปได้ถึงอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นที่ไม่ใช่คอมพิวเตอร์ได้ บทนิยามตามมาตรานี้จึงไม่สามารถนำไปปรับใช้ได้กับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้

2. การกำหนดโทษกับบุคคลที่ใช้โปรแกรมเพื่อกระทำความผิดอาญาอื่น

อาชญากรรมทางเทคโนโลยีประเภทพิสวาสาอาชญากรรมนั้น ผู้กระทำความผิดมักจะใช้รูปภาพของ บุคคลอื่นเพื่อปกปิดตัวตนที่แท้จริงของตน ซึ่งเพียงแค่นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งรูปภาพของบุคคลอื่น โดยไม่มีสิทธินั้นก็มีความผิดตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550⁷ อันมีลักษณะเป็นบททั่วไป แต่การกระทำความผิดทางเทคโนโลยีในปัจจุบันนั้น ผู้กระทำความผิดที่ใช้รูปภาพของบุคคลอื่นและอ้างตนเป็นบุคคลอื่นมักที่จะนำไปกระทำความผิดอื่นต่ออีก ซึ่งเป็น การกระทำที่สร้างความเสียหายยิ่งกว่าการกระทำความผิดตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 ดังนั้นจึงควรที่จะกำหนดให้มีเหตุการณ์ในกรณีนำเข้าสู่ระบบ คอมพิวเตอร์ที่ประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ปรากฏเป็นภาพของผู้อื่นและภาพนั้น เป็นภาพที่เกิดจากการสร้างขึ้น ตัดต่อ เติม หรือดัดแปลงด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใดและ ปลอมตัวเป็นบุคคลในภาพเพื่อกระทำความผิดอื่นทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรือ ได้รับความอับอายเป็นการเฉพาะเพื่อตอบสนองเจตนาหมิ่นในการลงโทษตามกฎหมายให้มีความเหมาะสม มากยิ่งขึ้น โดยการบัญญัติให้เหตุที่จะต้องรับโทษหนักขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิและชื่อเสียงของบุคคลให้ทันยุค สมัย

3. ปัญหาการลงโทษผู้ปกครองของผู้เยาว์ที่ใช้เด็กกระทำความผิด

การใช้เด็กให้กระทำความผิดนั้นมีบทบัญญัติลงโทษอยู่ในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มาตรา 26 ใจความว่าผู้ใดบังคับ ขู่เข็ญ ชักจูง ส่งเสริม ยินยอมหรือกระทำด้วยประการใดให้เด็กไปเป็น ขอบทาน เด็กเร่ร่อน หรือใช้เด็กเป็นเครื่องมือในการขอบทานหรือการกระทำความผิด หรือกระทำด้วยประการใดอัน เป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเด็ก ต้องระวางโทษ⁸ซึ่งอาชญากรรมทางเทคโนโลยีประเภท พิสวาสาอาชญากรรมนั้น นอกจากมิฉะนั้นจะกระทำเองโดยตรงแล้วแต่บางกรณีมิฉะนั้นชี้พอสักว่าเด็กยังไม่ ถึงเกณฑ์ที่จะต้องรับโทษทางอาญาจึงได้ใช้เด็กกระทำความผิดเองโดยอ้อม (Innocent Agent) แต่ในปัจจุบันผู้ที่ ใช้เด็กกระทำความผิดดังกล่าวนี้มักจะเป็นบิดา มารดาหรือผู้ปกครองอื่นนอกจากบิดามารดาเสียเองซึ่งบิดา มารดาหรือคนในครอบครัวนั้นเป็นบุคคลสำคัญที่เด็กจะให้การเคารพเชื่อถือและยอมรับฟังคำสั่งสอนได้ง่าย กว่าบุคคลอื่น ซึ่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 หรือกฎหมายอื่นยังไม่มียกเว้นโทษบิดา

⁷พระราชบัญญัติว่าด้วยกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550, มาตรา 16.

⁸พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546, มาตรา 26.

มารดาหรือผู้ปกครองที่ใช้เด็กกระทำความผิดเป็นการเฉพาะ จึงเป็นปัญหาในการพิจารณาบทกำหนดโทษสำหรับการกระทำความผิดดังกล่าว

จากที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีในลักษณะพิศวาสอาชญากรรม (Romance Scam) พบว่า บทบัญญัติในพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ.2566 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ยังมีความคลุมเครือและไม่สามารถปรับใช้กับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางมาตราในกฎหมาย ดังนี้

1. ปัญหาการกำหนดนิยามของอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

เพื่อให้คำว่า “อาชญากรรมทางเทคโนโลยี” มีความหมายครอบคลุมไปถึงทุกการกระทำความผิดโดยการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือและให้สามารถบังคับใช้ได้ตามเจตนารมณ์ของพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ.2566

ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้มีการแก้ไขพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ.2566 มาตรา 3 จากเดิมกำหนดไว้ว่า

“ในพระราชกำหนดนี้

อาชญากรรมทางเทคโนโลยี หมายความว่า การกระทำหรือพยายามกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เพื่อฉ้อโกง กรร โชก หรือรีดเอาทรัพย์สิน บุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือโดยประการที่น่าจะทำให้บุคคลอื่นเสียหาย หรือกระทำความผิดฐานฉ้อโกง กรร โชก หรือรีดเอาทรัพย์สิน โดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือ”

แก้ไขข้อความดังนี้

“ในพระราชกำหนดนี้

อาชญากรรมทางเทคโนโลยี หมายความว่า การกระทำหรือพยายามกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เพื่อฉ้อโกง กรร โชก หรือรีดเอาทรัพย์สิน บุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือโดยประการที่น่าจะทำให้บุคคลอื่นเสียหาย หรือกระทำความผิดฐานฉ้อโกง กรร โชก หรือรีดเอาทรัพย์สิน โดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ หรือโทรศัพท์ นาฬิกาหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นในทำนองเดียวกันที่สามารถเชื่อมต่อกับระบบคอมพิวเตอร์หรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้เป็นเครื่องมือ”

2. ปัญหาการกำหนดโทษกับบุคคลที่ใช้บัญชีสื่อสังคมออนไลน์ปลอมเพื่อกระทำความผิด

การหลอกลวงโดยปลอมเป็นคนอื่นด้วยวิธีการนำรูปภาพของบุคคลอื่นนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ และสร้างบัญชีสื่อสังคมออนไลน์ปลอมขึ้นมาและนำไปกระทำความผิดต่อบุคคลอื่นอีกนั้นถือได้ว่าเป็นการทำให้เจ้าของรูปภาพตัวจริงได้รับความเสียหายยิ่งกว่าการนำรูปภาพของบุคคลอื่นเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ โดยประการที่น่าจะทำให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของภาพนั้น

ผู้ศึกษาขอเสนอแนะว่าควรมีการบัญญัติ จากเดิมที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

มาตรา 16 วรรคแรก บัญญัติว่า “ผู้ใดนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ที่ประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ซึ่ง ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ปรากฏเป็นภาพของผู้อื่น และภาพนั้นเป็นภาพที่เกิดจากการสร้างขึ้น ตัดต่อ เติมหรือ ดัดแปลงด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใด โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดู หมิ่นถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท”

บัญญัติเพิ่มมาตรา 16/3 ขึ้นใหม่ความว่า “ถ้ากระทำความผิดในตามมาตรา 16 วรรคแรกเป็นการ แอบอ้างปลอมเป็นบุคคลในภาพและไปกระทำความผิดอื่นอีกผู้กระทำความผิดจะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท ”

3. ปัญหาการลงโทษผู้ปกครองใช้ผู้เยาว์ที่อยู่ในความดูแลของตนในการกระทำความผิด

เพื่อลงโทษกับผู้ปกครองใช้ผู้เยาว์ที่อยู่ในความดูแลของตนในการกระทำความผิด ไม่ได้มี บทบัญญัติสำหรับการผู้ปกครองไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งผู้ปกครองนั้นควรจะสั่งสอนให้บุตรผู้เยาว์ปฏิบัติตน ให้อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของสังคม

ผู้ศึกษาจึงเสนอแนะว่าควรมีการบัญญัติให้บิดามารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลที่บังคับ ชูเชิญ ชักจูง ส่งเสริม ยินยอม หรือกระทำด้วยประการใดให้เด็กกระทำความผิดไม่ว่าเด็กจะยินยอมด้วยหรือไม่ ต้องรับ โทษหนักขึ้น

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546

มาตรา 78 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 26 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกิน สามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

บัญญัติเพิ่มเป็น มาตรา 78 วรรคสอง ความว่า “หากผู้ที่กระทำฝ่าฝืนมาตรา 26 เป็นผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน พี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดา ญาติสืบสายโลหิต ศิษย์ซึ่งอยู่ในความดูแล จะต้องระวางโทษหนักขึ้นหนึ่งในสามส่วนของโทษตามวรรคแรก”

เอกสารอ้างอิง

ชุติมนันท์ สมุทรจินดา. เทคโนโลยีคืออะไร [Online]. Available URL.//

<https://www.gotoknow.org/posts/31034>. 2006 (พฤษภาคม, 26).

ประเทือง ธนียพล. อาชีววิทยาและสัตววิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัย รามคำแหง, 2552.

THAIALL.COM. ระบบคอมพิวเตอร์ (Computer System) [Online]. Available URL.//

<http://www.thaiall.com/os/os01.htm>. 2023 (มกราคม, 19).

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546.

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550.

พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ.2566.